

Naturvärdesinventering Arninge 5:1, Täby kommun

Conec Konsulterande Ekologer
2024-11-07
Dnr 30029242-302

Innehåll

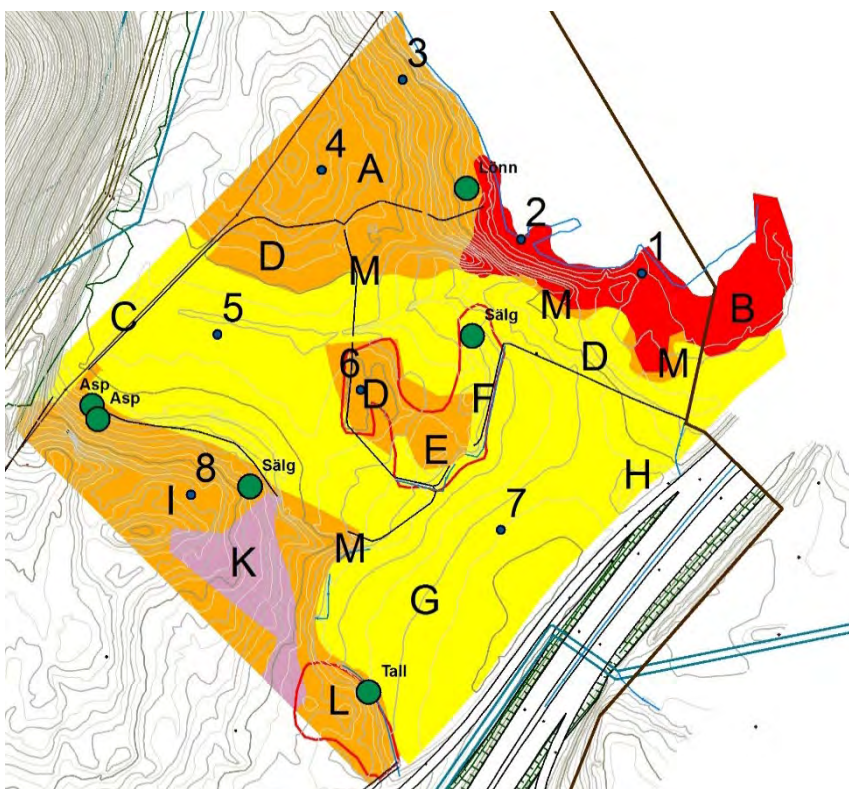
Sammanfattning	4
Bakgrund och uppdrag	6
Metoder	6
Naturvärdesinventering	6
Häckfågelinventering	6
Inventering av fladdermöss	7
Utrustning	7
Inventering av groddjur	8
Resultat	8
Vegetation	8
Område A – Triviallövskog	9
Område B – Strandnära fuktlövskog	9
Område C – Omgrävd våtmark	10
Område D – Torrbacke	11
Område E – Tidvis blött område	11
Område F – Aspskog	11
Område G – Åkermark som inte slås eller betas	12
Område H – Aspskog	12
Område I – Aspskog med inslag av björk	13
Område K – Ung tallskog	14
Område L – Granskog	14
Område M – Slånsnår i kanten av öppna områden	15
Fåglar	16
Rödlistade arter	18
Arter som vi saknar	19
Groddjur	20
Fladdermöss	20
Övriga djur	22
Naturvärden	22
Område A – Triviallövskog	22
Område B – Strandnära fuktlövskog	22
Område C – Omgrävd våtmark	24
Område D – Torrbacke	24
Område E – Tidvis blött område	24
Område F – Aspskog	25

Område G – Åkermark som inte slås eller betas	25
Område H – Aspskog.....	25
Område I – Aspskog med inslag av björk	25
Område K – Ung tallskog.....	26
Område L – Granskog	26
Område M – Slånsnår i kanten av öppna områden	26
Landskapssamband	26
Att tänka på vid en eventuell exploatering.....	28
Referenser.....	30

Sammanfattning

Wasatornet har planer på att uppföra ett Veteran- och anhöringcenter i området och har beställt en naturvärdesinventering utökad med inventering av groddjur, fåglar och fladdermöss, samt bedömning av naturvärdesträd. Inventeringarna startade 19 mars och har genomförts under sommarhalvåret 2024.

För fågelinventeringen har området besökts tio gånger, huvudsakligen under tidiga morgnar. Vid inventeringstillfällena har vi även letat efter groddjur. Fladdermusinventeringen har genomförts under tre kvällar/nätter och vid dessa tillfällen noterades även fåglar. Vid ett särskilt besök noterades naturvärdesträd. Enligt länsstyrelsens riktlinjer är inga av dessa träd särskilt skyddsvärda.

Naturvärden och beteckningar på områden samt inventeringspunkter för fåglar. Värdefulla träd är markerade.

Projektområdet har delats in i delområden där de värdefullaste områdena visat sig vara strandzonen och delar av mittområdet. Område A (triviallövskog och strand) har fått "påtagligt värde" medan fuktlövskogen i område B har fått "högt värde". Torrbacksområdena i mitten har fått "påtagligt" eller "visst värde". En del av skogen i sydväst har

givits "påtagligt värde", medan åkermarken har givits "visst värde". Slånsnären som omger åkermarken, slutligen, har givits "påtagligt värde".

Under fågelinventeringen har 58 arter noterats, av vilka 37 skulle kunna häcka i området, medan 21 är mer tillfälliga besökare. Av arter som noterats under inventeringen är det endast grönfink (EN) och stare (VU) som är hotklassade. Nära hotade (NT) är björktrast, fiskmås, gråkråka, gråtrut, grönsångare, gulsparr, mindre hackspett och ärtsångare.

Inga groddjur har setts eller hörts under inventeringstillfällena.

Under de tre kvällar/nätter som fladdermöss inventerats har fem arter kunnat identifieras: större brunfladdermus, dvärgpipistrell, vattenfladdermus, mustasch/taigafladdermus och nordfladdermus (NT). Fladdermöss har sina bon i ihåliga träd och i byggnader av olika typ. Större brunfladdermus dock helst inte i byggnader. Vi har inte hittat något ställe inom projektområdet där fladdermöss skulle kunna bo eller övervintra, men eventuellt skulle några fladdermöss kunnat ha hittat ett mindre hål eller lös bark inom delområde B.

Övriga djur som har setts i området är lekande gädda och braxen samt bäver, rådjur, räv och legor av älg. Inga bök av vildsvin har hittats trots att vildsvin finns t.ex. på andra sidan E18.

I rapporten diskuteras också hur förutsättningarna för känsliga arter kan förbättras.

Bakgrund och uppdrag

Wasatornet har planer på att uppföra ett Veteran- och anhörigcenter i området och har beställt en naturvärdesinventering utökad med inventering av groddjur, fåglar och fladdermöss samt bedömning av naturvärdesträd. Det undersökta området framgår av figur 1.

Inventeringarna startade 19 mars och har genomförts under sommarhalvåret 2024 av Sonia Wallentinus och Germund Sellgren. Hans-Georg Wallentinus har ansvarat för genomlysning av inspelade fågelläten (se metodavsnittet), artbestämning av fladdermöss, registrering i Artportalen, samt kvalitetsgranskning av rapporten.

Metoder

Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) har utförts enligt SIS standard ftSS 199000:2014 på fältnivå, med tillägget värdeklass 4. I standardutförandet ingår tre klasser, här tillkommer klass 4 som är den lägsta klassen av dessa. Fälтарbetet har utförts våren-sommaren 2024 med ett flertal besök, bl.a. i samband med fågel- och fladdermusinventering. Bedömning av trädens värden har även gjorts och större träd som har ett biologisk värde har markerats.

Häckfågelinventering

Syftet med denna fågelinventering är att se vilka fågelarter som kan påverkas av den tänkta exploateringen. Detta gäller såväl vanliga som sällsynta eller hotade arter, vilka kan påverkas vad gäller boplats- och födosöksområden.

Då ingen riktigt tillämpbar metod för detta finns i naturvårdsverkets handledningar för miljöövervakning, har en kombination av olika metoder använts. Inventeringen bygger på metoden "Punktinventering", där alla fåglar som hörs eller ses från i förväg definierade punkter under fem minuter noteras. Aktiviteten beskrivs i enlighet med Artportalens häckningskriterier, se tabell 1.

Området har besökts 10 gånger (för fågelinventeringen) från mars till juni i det området (19/3, 27/3, 7/4, 14/4, 29/4, 4/5, 12/5, 19/5, 8/6 och 18/6). Dessa inventeringar har skett mellan kl. 4.35 och 8.00 på morgonen, ett besök 18 juni, har

också skett under kvällen (21.00-24.00). Området har besökts på kvällarna i samband fladdermusinventeringen under juni – augusti, då även förekommande fåglar noterades. Vid varje inventeringspunkt under de tio inventeringstillfällena noterades alla fågelarter under en femminutersperiod. Vid inventeringarna användes också appen ”Merlin”, som kan hjälpa till att identifiera vilka fågelarter som sjunger, men som också spelar in en ljudfil. Ljudfilerna har sedan gått igenom för att upptäcka arter som missats av såväl inventerare som app, eller då de rått osäkerhet om arttillhörighet. Även på inspelningarna gjorda med fladdermusboxen hörs några fågelarter, vilka adderats till artlistan.

Olika fågelarter är olika lätta när det gäller att bedöma om de verkligen häckar eller inte, varför en lista med noterade arter, och den bedömning som gjorts för varje art, beskrivs under ”Noterade arter”, i bilaga 1.

Inventering av fladdermöss

Området har besökts tre gånger (18/19 juni, 19/20 juli och 14/15 augusti) för att utröna vilka arter som finns i området. Två olika metoder har använts, dels användes en bärbar detektor som har registrerat under hela besöket. Med denna detektor har samma stationer som vid fågelinventeringen besökts. Dessutom har en ljudbox varit uppställd på ett – två ställen under hela kvällen. Denna plats har varit olika under de tre besöken (station 2, station 6, resp. station 4 och 8). Som komplement användes ibland en heterodyn-detektor utan registreringsmöjlighet.

Utrustning

Den apparatur som använts har varit en Pettersson D-100 heterodyn-detektor, en handhållen *Echo Meter Touch 2* (EMT2) från Wildlife Acoustics med höghastighetsinspelning och en *Wildlife Song Meter Mini Bat 2AA* (autobox). Inspelningarna har förts över till ljudbehandlingsprogram på dator.

Ljudanalys har gjort med hjälp av *Adobe Audition* och *Wildlife Kaleidoscope* (lightversionen). Tyvärr visade det sig att den senare missade flertalet av de mindre starka registreringarna, varför Kaleidoscope i princip endast använts för artidentifiering av starkare registreringar.

Vid analyserna har information hos Batlife Sweden (2024) och Fladdermöss i Sverige (2024) använts. Diskussioner om tveksamma inspelningar har förts med expertis.

Inventering av groddjur

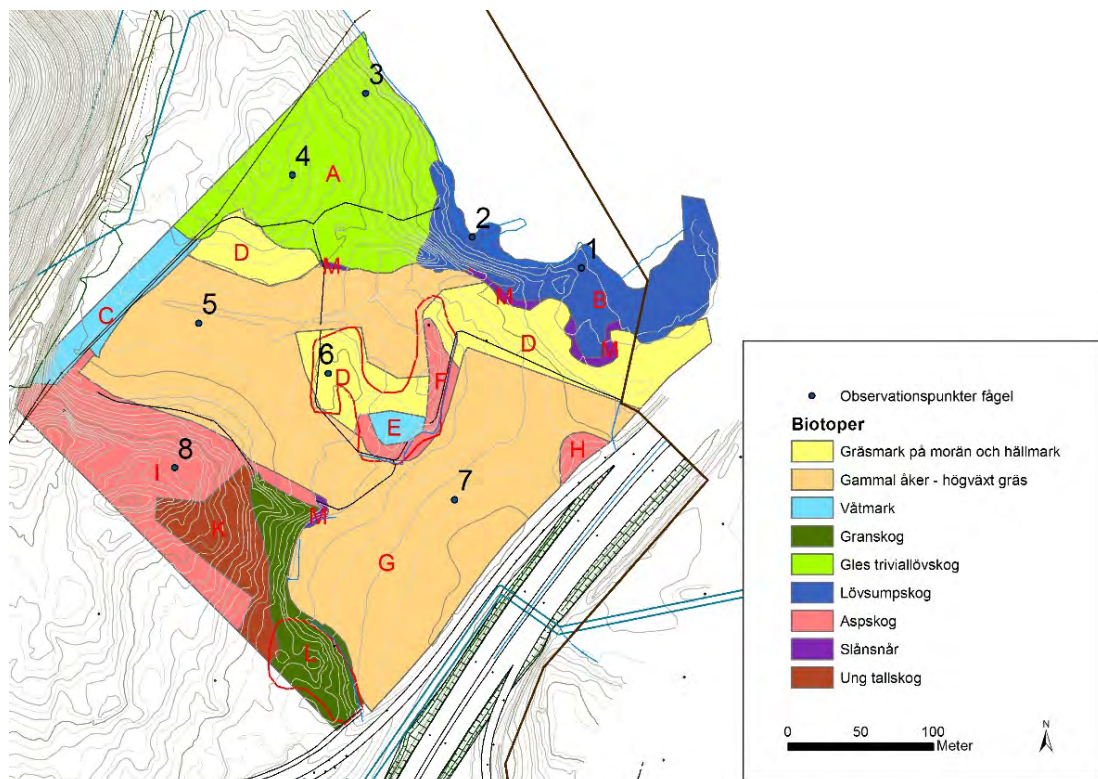
I området finns flera platser som är tänkbara groddjursbiotoper, vilka också är utmärkta i den översiktliga naturvärdesinventering som är gjord för hela Täby kommun. Dessa är stranden vid Ullnasjön, våtmarken strax nedanför tippen, diken i området samt en vattensamling i mitten av området.

I samband med fågelinventeringen undersöktes om det fanns groddjur i dessa området. Dels avlyssnades området och dels användes en häv på möjliga platser.

Resultat

Vegetation

Området ligger mellan Ullnatippen, Ullnasjön och motorvägen. Längs stranden och i västra delen dominerar skog i övrigt gammal åkermark i mitten, som slagits/betats tidigare. I arbetet med vegetationskartan, se figur 1, har vi utgått från den karta som Calluna upprättat 2019.

Figur 1. Biotoper. Detta är vår modifierade biotopkarta från Calluna (2019).

Område A – Triviallövskog

Gles relativt ung skog med björk och asp. Klen rönn och ung ek finns, samt inslag av gammal gran. En del druvfläder finns i området. Det finns sparsamt med döda träd, förutom några mycket gamla bäverfällda träd nära stranden. Delar av området har betats. Några myrstackar finns. Gräs (hundäxing och krustätel), liljekonvalje och blåbär dominerar. I övrigt finns vitsippa, träjon, gökärt, och värfryle.

En stor dubbellönn står i detta område.

Figur 2. Område A.

Område B – Strandnära fuktlövskog

Klibbal dominerar, men en hel del glasbjörk finns också. I den västra delen också större rönn, lönn, hägg, ask och sälg. Längst i öster dominerar klibbalen helt och hållet. En del av träden är relativt gamla.

En moränsträng bildar ett uttalat strandhak och en udde i sjön. På dessa ställen finns också en del död ved och några lite större block. Upp mot detta hak är det torrare. Hagtorn, slånbar, asp och ung ek står mot hagmarken. Här växer träjon, blåbär, smultron, gulmåra, hundäxing, örnbräken och harsyra. På något ställe också kranshakmossa.

Mot strandkanten står vass, älgört, brännässla, svärdsiljor, videört, revsmörblomma, tiggarranunkel, kabbleka och blekbalsamin. Där det är fuktigt växer röda och svarta vinbär.

Figur 3. Område B.

Område C – Omgrävd våtmark

I våras var detta område omgrävt så att stillastående vatten avvattnades, men området har snabbt vuxit igen med skogssäv, älgört, vass och videört.

Figur 4. Område C.

Område D – Torrbacke

Tre olika delar har markerats med D. Det är tidigare betade områden på häll eller moränmark.

Gräset är högt nu när det inte betas längre i området. Artrikedomen är inte så stor och gräs dominerar. Femfingerört, gul fetknopp, vårbrodd, tjärblomster, ängsgröe, ängssvingel, gulmåra, liten blåklocka, stor blåklocka, rölleka, träjon, skogsklöver, häckvicker, fyrkantig johannesört, knylhavre, hundäxing, backnejlika och gråfibbla. Gullviva hittades i norra f.d. betesmarken. Enstaka enar.

En bukett av sälgar är markerade som värdefullt träd. Sälgen har ett särskilt högt biologiskt värde då den erbjuder föda till de första pollinatörerna om våren.

Figur 5. Område D, mellanområdet.

Område E – Tidvis blött område

Området var vattenfyllt på våren men torkade upp i början av sommaren. Ältranunkel och löv. Området är omgivet av aspar (område F) på ena sidan.

Område F – Aspskog

Kanten består av asp med gräsunderväxt. Morän och block. Träjon och rödsvingel samt enstaka björk, liksom några ganska grova aspar.

Figur 6. Område E i förgrunden och asparna i bakgrunden är område F.

Område G – Åkermark som inte slås eller betas

Åkermark som har betats under lång tid. Marken nyttjas dock sedan en tid tillbaka inte för vare sig slätter eller bete och grästillväxten är enorm med mer än meterhögt gräs.

Ängskavle och hundäxing dominerar tillsammans med flera andra gräsarter, som t.ex. brunrör och knylhavre. Flera örter döljer sig i gräsväxten som åkermolke, vitklöver, gulvial, rödklöver och stormåra. På blötare ställen vid diken växer vecketåg.

Figur 7. Åkerområdena G mot E18.

Område H – Aspskog

Aspar i olika storlekar med gräs som underväxt. Maskros och åktertistel växer också här.

Figur 8. Aspdunge – område H.

Område I – Aspskog med inslag av björk

Blockrikt område asp och en hel del björk. En del död ved ligger kvar. Relativt gles, ganska ung skog. Hallon, druvfläder, nypon och krusbär i buskskiktet. Fältskikt med gräs, träjon, brännässla, åkertistel och kråkvicker. Mot åkerkanten ökar inslaget av örter; skogsviol, skogsklöver, vitsippa, gökärt och liljekonvalje.

Mot åkerkanten växer några grova aspar.

Figur 9. Område I.

Område K – Ung tallskog

Tallen är ca 40 år och området är ganska enhetligt. Krustätel och blåbär dominerar tillsammans med örnbräken, liljekonvalje, hökfibbla och smultron. Enstaka björkar och någon fin tall växer här.

Figur 10. Område K.

Område L – Granskog

En ganska öppen granskog med några rätt gamla granar. Inslag av björk, asp och rönn finns. Buskskikt med nypon, druvfläder, hallon och krusbär. Fältskiktet med gräs (ängsgröe, bergslok och piprör), vårfryle, skogssallat, skogsklöver, vitsippa, vitmåra, gulmåra, träjon, kråkvicker, rödklöver, örnbräken, stor och liten blåklocka, penningört, fibbla (*Hieracium*-typ), piprör och maskros. Längre in mer blåbär i fältskiktet.

En äldre tall står nära åkerkanten.

Figur 11. Område L.

Område M – Slånsnår i kanten av öppna områden

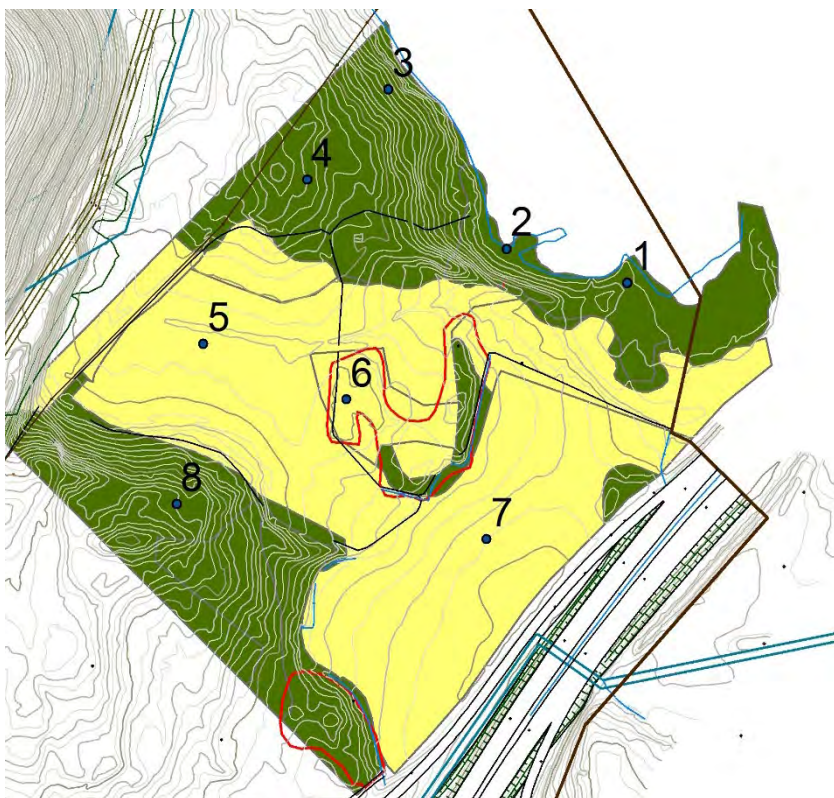
På flera ställen längs kanterna av den tidigare åkermarken växer slånsnår.

Figur 12. Område M.

Fåglar

I området har under inventeringen setts eller hörts totalt 58 arter av vilka 37 skulle kunna häcka i området, medan 21 är mer tillfälliga besökare. Observationspunkter som ingår i inventeringen har markerats i figur 6.

Figur 13. De åtta punktstationer där fåglarna inventerades.

Ett flertal av de arter som kan häcka i området är vanliga i trädgårdar och i smärre och större skogsområden, som blåmes, bofink, koltrast, kungsfågel, lövsångare, ringduva, rödhake, skata, större hackspett, svarthätta, talgoxe, taltrast och trädgårdssångare.

De halvöppna markerna i centrum (punkt 6), samt skogskanterna i sydväst (punkt 8) och nordväst (punkt 4) har lockat gulsparv, trädpiplärka och törnskata. Det förefaller att vara mer än ett par gulsparvar. Sånglärka har rastat på eller flugit över området vid flera tillfällen under våren, men har antagligen inte häckat. Den tidigare åkermarken är nu beväxt med alldeles för högt gräs för att vara optimal miljö. Årtsångare har hörts vid ett tillfälle, men troligen är lämpliga områden lite väl igenvuxna för att passa arten. Sädesärla har noterats framför allt i de öppna områdena, men det är tveksamt om den häckar, på grund av igenväxning med gräs och sly.

Några arter är bundna till vatten, som knipa, skäggdopping, sothöna, sångsvan och vigg. Av dessa arter är vi bara säkra på att sångsvanen fick ut ungar då tre stycken sågs 18 juni. Då det gäller knipa, skäggdopping och sothöna kan de ha häckat på t.ex. andra sidan viken. Det är dock fler fåglar som är bundna till vattenmiljön: fiskmås, fisktärna, grågås, gråhäger och gråtrut, men som inte har några lämpliga häckningsmiljöer i området. Knölsvan har noterats överflygande, men är inte välkommen om sångsvan häckar i området. Många viggar födosökte nära strandkanten under våren, särskilt i punkt 3, men rastade troligen bara under flytten (Ullnasjön har visat sig vara viktig som rastlokal för änder vår och höst).

Under senare år har Ullnasjön såväl vår som höst visat sig vara en viktig rastplats för salskrake och sjöorre. Dessa fåglar håller sig dock långt från land.

I mitten av utredningsområdet finns en svacka som i början av säsongen var vattenfylld, men sedan torkade upp (område E). Både gräsand och skogssnäppa besökte vattensamlingen.

I de täta buskagen längs stranden, särskilt i punkt 1 och 2, häckar gärdsmyg, näktergal och stjärtmes. Den här strandskogen utnyttjas också av mindre hackspett. Enkelbeckasin har noterats i strandområdet, men stranden vid Ullnasjön är för tätbevuxen för att den ska häcka här. Rödvingetrast har hörts sjunga vid flera tillfällen i punkt 2 vilket är en lämplig miljö för arten. Rödstjärt har sjungit vid punkt 2 vid två tillfällen och kan möjligen häcka här.

Gröngöling häckar någonstans i eller strax utanför området, men flyger omkring i hela utredningsområdet. Det är ju en fågel som hörs långt, varför den är lätt att upptäcka jämfört med en del andra arter. På kvällarna kan man se och höra morkulla som spelflyger över området. Den häckar antagligen i skogsområden närmare Arninge men utnyttjar hela utredningsområdet för spelflykten (vid augustiundersökningen stöttes t.ex. ett par unga morkullor vid Ullnabadets parkering). Grönfink har hörts från flera ställen och troligen häckar mer än ett par, men inte nödvändigtvis inom det undersökta området. Buskvegetationen på tippens sidor är bättre häckningsmiljö. Häckningsplatserna kan dock variera mellan åren.

Nötskrika häckar troligen i traktens skogsområden. Nötväcka har noterats på flera platser vid olika tillfällen och kan häcka i området. Området är inte optimalt, eftersom antalet äldre lövträd med bohål är litet, om det ens finns några. Ungefär detsamma kan sägas om trädkrypare som har noterats att möjligen häcka i punkt 4.

Gråkråka häckar i trakten. De rör sig dock över relativt stora områden. Inga bon har upptäckts.

Grönsiska är en liten art som häckar högt upp i trädtopparna varför bon är ytterst svårt att hitta, men troligen häckar flera par i skogsområdena goda år. Järnsparv har hörts sjunga vid tre tillfällen från tre olika punkter och kan möjligen häcka i området.

Havsörn sågs överflygande några gånger tidigt under våren. Likaså ses ormvrak regelbundet över området, men inga rovfågelbon har upptäckts. Korp är också en art som letar föda över stora områden, men som inte häckar i området.

Några arter har bara hörts eller setts under flytten som t.ex. strandskata. Björktrast har sjungit vid ett tillfälle i punkt 8. Björktrast har bara noterats vid detta tillfälle och häckar inte i området. Dubbeltrast har hörts vid ett tillfälle, tidigt under våren och var då troligen på flytt.

Grönsångare har hörts sjunga vid ett tillfälle från punkt 5, så den häckar troligen inte i området. Det är dock svårt att avgöra med denna art, då den endast sjunger under en kort tid och även kan sjunga på ställen där den rastar under flytten. En obestämd korsnäbb sjöng vid ett tillfälle från punkt 4, men häckade troligen inte i området i år. Häckningsplatserna varierar mellan åren och är beroende på tillgång till gran- eller tallkottar. Arterna häckar tidigt innan fröna fallit ur kottarna.

Stare har noterats två gånger från skogsområdena i sydväst men kan flyga långt och häckar ofta tillsammans, varför vi inte tror att den häckar i utredningsområdet. Steglits har bara setts en gång på de öppna markerna nedanför tippen. Arten födosöker ofta i tistlar på sensommaren och hösten och tippområdet borde vara ett bra födosöksområde.

Rödlistade arter

Rödlistade arter är sådana som är ovanliga, eller har minskat påtagligt under senare år. Arten ska också vara häckart i Sverige. Vart femte år görs en genomgång av alla arter, varvid arter kan tillkomma, få ändrad status eller tas bort från listan. Nästa lista publiceras 2025.

Tabell 2. Rödlistekategorier

Akut hotad	CR
Starkt hotad	EN
Sårbar	VU
Nära hotad	NT

Hotade arter är de med kriterierna CR, EN och VU. Av arter som noterats under inventeringen är det endast grönfink (EN) och stare (VU) som är hotklassade. Nära hotade (NT) är björktrast, fiskmås, gråkråka, gråtrut, grönsångare, gulspurv, mindre hackspett och ärtsångare.

Björktrast, fiskmås och gråtrut häckar inte i utredningsområdet. Grönsångare har bara noterats vid ett tillfälle och var troligen under flyttning. Ärtsångaren har hörts vid ett tillfälle men häckar troligen inte heller.

Gråkråka skulle kunna häcka i området, men inga bon har hittats. Orsaken till rödlistningen är att arten under de 20 senaste åren minskat med 16 procent i de standardrutten som inventeras varje år (rödlistning sker om en art minskat med mer än 15 procent de senaste 20 åren). Ser man till de senaste tio åren har arten däremot ökat med tio procent. Om denna trend står sig kanske gråkråkan kan komma att lyftas ur rödlistningen, då den nya rödlistan presenteras 2025. Hur som helst har gråkråkan länge varit vanlig i Stockholmsområdet.

Gulspurv häckar i mitten av utredningsområdet och möjligen också i den mer öppna skogen i punkt 4 och möjligen 8.

Grönfink häckar troligen på flera ställen i området. Då det gäller minskningen hos arten har sjukdomen gulknopp haft stor betydelse, varför markskötseln har mindre påverkan på antalet i området just för tillfället.

Strandskogen ingår i ett större revir för mindre hackspett längs Ullnasjöns strand. Två exemplar av arten har under första halvåret 2024 observerats tillsammans på flera ställen utanför utredningsområdet. Häckningen verkar alltså inte ha skett inom projektområdet, åtminstone inte i år. Däremot ingår strandskogen i parets revir och åtgärder här kan medföra att fåglarna försvinner på grund av att födosöksreviret blir för litet.

Stare häckar i trakten. Antagligen har arten problem med att hitta häckningshål i utredningsområdet.

Arter som vi saknar

Skogen i området är huvudsakligen ung, varför det finns relativt få boträd med hål i området, om ens något. Detta syns bl.a. genom att få träd är markerade som naturvärdesträd. Eftersom det inte finns några hus eller trädgårdar och inte heller uppsatta holkar i området, råder antagligen bostadsbrist för många hålhäckande arter, som svartvit flugsnappare, rödstjärt eller tornseglare. Stenblocken i områdets mitt borde ha kunnat hysa stenskvätta och sädesärta, men biotopen är antagligen för igenväxt.

Groddjur

Inga groddjur har setts eller hörts under inventeringstillfällena. I samband med varje fågelinventering har strandområdena och vattensamlingen i mitten undersökts. Våtmarken vid tippen var vid tillfället nygrävd.

Fladdermöss

Fladdermusförekomsten har undersökts vid tre tillfällen: 18/19 juni, 19/20 juli och 14/15 augusti. Under dessa nätter har fem arter fladdermus kunnat identifieras: större brunfladdermus, dvärgpipistrell, vattenfladdermus, mustasch/taigafladdermus och nordfladdermus (NT).

Vid inventeringen 18/19 juni ställdes ljudboxen upp i skogsbrynet innanför station 2, 19/20 juli i brynet på västsidan av station 6 och 14/15 i skogsbrynet vid station 4 och sista delen av observationstiden vid station 8.

Större brunfladdermus (*Nyctalus noctula*) håller gärna till i öppen terräng. Den är därför vanligast utanför skogsbrynen och över den öppna gräsmarken.

Dvärgpipistrell (*Pipistrellus pygmaeus*) kan sägas vara motsatsen till större brunfladdermusen då det gäller valet av jaktområde. Den återfinns gärna ibland eller nära träd, helst lövträd. Arten återfinns därför ofta i strandskogen, liksom i glesare trädgångar eller i anslutning till bryn i hela området. Projektområdets vanligaste fladdermusart.

Vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*) är knuten till Ullnasjöns strandnära vatten, där de jagar fram och tillbaka tätt över vattenytan. Ju mer vindskyddade miljöer, desto bättre, men vattenvegetationen får inte vara för hög. Vattenfladdermusen kan även hittas jagande över land en bit från vatten, men det har inte kunnat konstateras i vår inventering. Orsaken kan vara att de inte tar sig igenom eller över strandskogen. *Myotis*-arterna har mycket likartade sonarlåten, men i detta fall har arttillhörigheten kunnat bestämmas genom direkt observation, förutom genom sonarsignaturen. Det är värt att notera att till augustiinventeringen hade vattenfladdermössen redan gett sig av från området.

Mustasch/tajgafladdermus (*Myotis mystacinus/brandtii*) är ett artpar som inte är möjliga att åtskilja på sina sonarprofiler. I Stockholmstrakten är den nordligare arten, tajgafladdermus, den absolut vanligaste av dem. Liksom nordfladdermusen kan man registrera tajgafladdermus nära skogsbryn. Det krävs bra inspelningar för att skilja det här artparet från områdets andra *Myotis*-art, vattenfladdermusen, men inspelningarna

har hållit så hög teknisk kvalitet att det gått att säkert skilja dem åt. Mustasch/-tajgafladdermus har bara noterats under augusti-inventeringen. Det bör nämnas att en registrering från infotavlan vid avfarten från E18 också är mustasch/tajgafladdermus, men ett annat exemplar. Artens kolonier börjar lösas upp redan i juli och att arten noteras bara i augusti kan betyda att fladdermössen inte är knutna till projektområdet vare sig som yngelplats eller som födosöksplats under yngeltiden.

Nordfladdermus (*Eptesicus nilssonii*) är den enda av de arter som förekommer i undersökningsområdet som tas upp i 2020 års rödlista (även om alla fladdermusarter är fridlysta). Den är placerad som nära hotad (NT), vilket kan tyckas vara lite märkligt, eftersom det är den art som har störst utbredning i landet. Men orsaken är att man tyckt sig se en minskad population hos arten. Detta sagt, så är nordfladdermusen den minst vanliga arten i det undersökta projektområdet. I augusti noterades arten till exempel endast en gång.

Uppgifter om fladdermössens ekologi är väldigt olika och beroende på vilken källa man studerar. Inte minst gäller det var de bor under yngeltiden och hur långt från kolonin de födosöker. Fladdermössen har sina bon i ihåliga träd och/eller i byggnader av olika typ. Större brunfladdermus dock helst inte i byggnader. De flesta arterna/exemplaren flyttar bort kortare eller längre sträckor under vintern, men *Myotis*-arterna är mer stationära. Träd med små hål eller lös bark är väldigt svåra att upptäcka. Vi har inte hittat något träd eller annat inom projektområdet där fladdermöss skulle kunna bo eller övervintra. Möjligen kan det finnas några träd i delområde B, som är så gamla att det kunnat utvecklas boplatser i dem. Den sälg, vilken markerats som naturvårdsträd skulle på sikt kunna bli attraktivt för både fladdermöss och tättingar. Det är sannolikt att fladdermössen nyttjar framför allt byggnader i kringområdet, som Deglinge i nordost, bebyggelsen omedelbart öster om E18 (Ullna gård, Raden, Nybygget), Ullnakrossen i sydost, industriområdet i väster (på sydsidan av Ullnatippen), samt Arninge arbetsområde i sydväst. Några fladdermusarter som större brunfladdermus och vattenfladdermus kan, enligt Artfakta, födosöka upp till två kilometer från boplatserna. Andra källor skriver däremot att vattenfladdermus har yngelplatserna nära, vad som nu avses med nära.

Hur man än ser det, i det fall någon fladdermushona skulle ha yngelplatsen inom projektområdet, så är det mest sannolikt inom det mest skyddsvärda delområdet, B. En utbyggnad inom projektområdet skulle alltså inte påverka någon möjlig yngelplats, så länge inte delområde B förändras allt för mycket. Att bebyggelse tillkommer inom projektområdet är inte direkt negativt för fladdermöss, förutsatt att nattbelysning inte blir allt för störande eller omfattande.

Övriga djur

Övriga djur som har setts i området är lekande gädda och braxen. Bäver har setts i vattnet liksom gamla bävergnag i strandskogen. Rådjur och räv har setts under besöken och legor efter älg har upptäckts på åkermarken nära skogen i väster. Ett aktivt rävgryt ligger i en av moränryggarna i delområde I eller strax utanför det aktuella undersökningsområdet.

Naturvärden

Område A – Triviallövskog

I detta område finns en hel del fåglar (punkt 3 och 4) då skogen består av lövskog. Här sjöng t.ex. törnskata och trädpiplärka. Mindre hackspett har hörts från området eller längs stranden strax utanför. Denna del har betats tills relativt nyligen. Inga groddjur är funna längs stranden. I området finns en De Geer-morän som sträcker sig in område B. I detta område jagar såväl dvärgpipistrell och vattenfladdermus, som större brunfladdermus. Här växer en stor dubbellönn som är eller kan bli boplats för några fåglar, se figur 14.

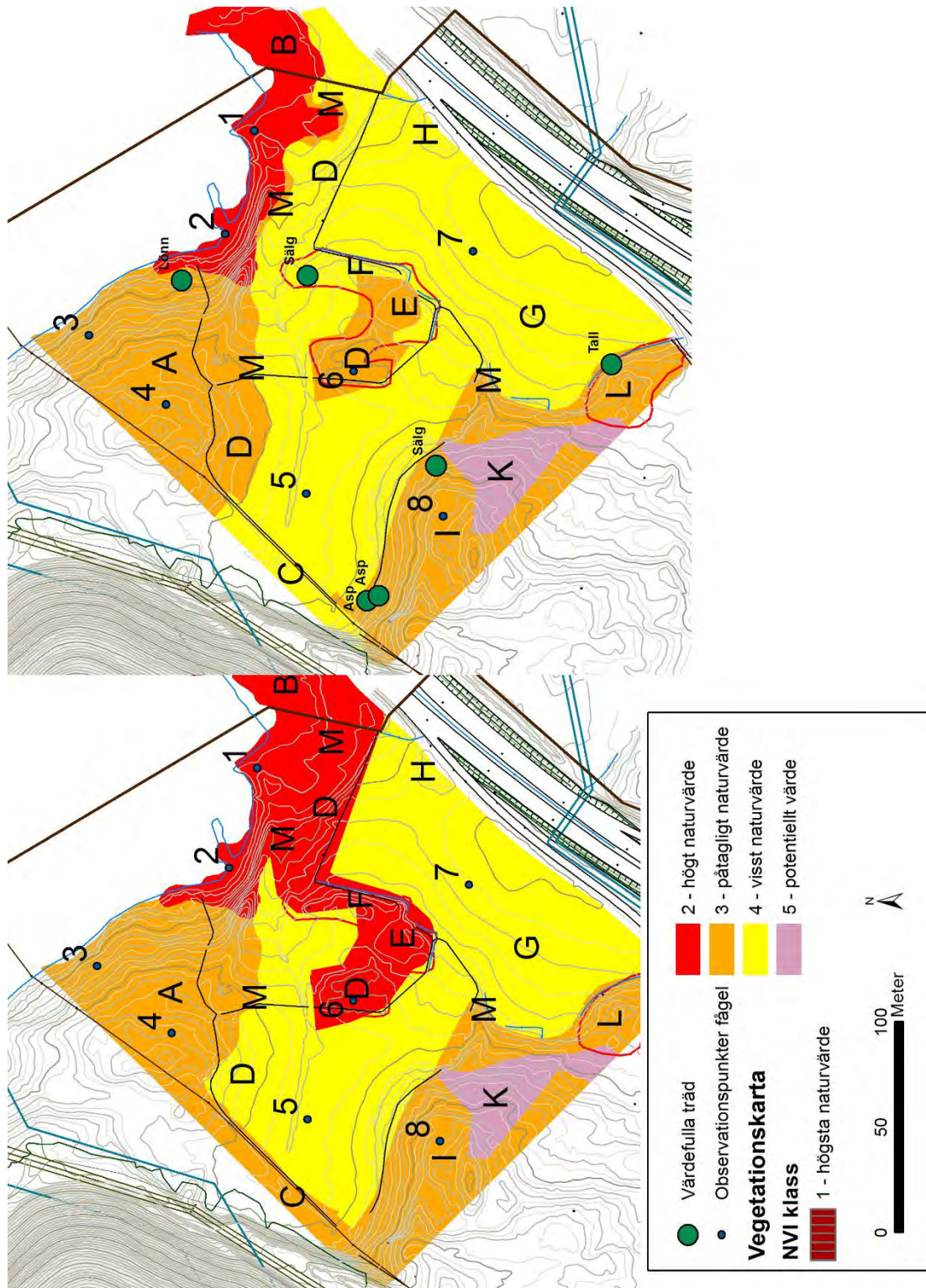
Området har fått *påtagligt naturvärde* i Callunas bedömning 2019. Betet av delar av området har upphört, men detta har inte ändrat förutsättningarna ännu och förändringarna kommer att gå långsamt. Bedömningen kvarstår.

Område B – Strandnära fuktlövskog

Det absolut mest värdefulla delområdet i utredningsområdet, som omfattar observationspunkt 1 och 2. Här uppehåller sig några lite mer ovanliga fåglar som stjärtmes och mindre hackspett. Den mindre hackspetten hade, åtminstone i år, inte sitt bo här, men miljön är lämplig och i vilket fall som helst är området ett viktigt födosöksområde. Mindre hackspetten har stora revir, särskilt under vintern.

I viken häckar också några sjöfågelarter och i buskar och snår t.ex. näktergal, svarthätta och gärdsmyg. I området har samtliga fladdermusarter utom mustasch/tajga-fladdermus noterats. Delar där vattenytan inte är täckt av högväxt vegetation är optimala som jaktområde för vattenfladdermus. Inga groddjur kunde upptäckas längs stranden, vilket är lite förvånande. De Geer-moränen, som nämndes i område A, försvinner ut i vattnet och är beväxt av en trädrida.

Området har fått *högt naturvärde* i Callunas bedömning 2019. Inga större förändringar har skett i området varför bedömningen kvarstår.

Figur 14. Naturvärden till vänster Calluna 2019 och till höger vår bedömning.

Detta område är känsligt för störningar från t.ex. människor, men idag är området så snårigt att antagligen inga rör sig här.

Område C – Omgrävd våtmark

Detta område ligger nog egentligen utanför det aktuella utredningsområdet. Inga särskilda observationer har gjorts där.

Område C har fått *påtagligt naturvärde* i Callunas bedömning 2019. Området är utgrävt och rensat under våren 2024 varför det har minskat i värde och har givits *visst naturvärde*. Detta delområde har potential att öka i värde, då det finns möjligheter att skapa en våtmark här för bl.a. groddjur.

Område D – Torrbacke

Tre olika delområden ingår i område D. I utkanten av område A, i mitten (där även observationspunkt 6 ligger) samt i förlängningen av mittenområdet mot vägtunneln. I den norra och den mellersta delen hittas en del örter men inga ovanliga arter, medan det i den sydöstra delen mest är högt gräs. I norr och i det mellersta området sjunger gulsparv, som numera är en ovanliga art. En del andra fågelarter som man skulle kunna tänka sig hittar man dock inte, som stenskvätta eftersom igenväxningen troligen gått för långt. I område D har alla fladdermusarter utom *Myotis*-arterna noterats, men i låga numerärer i det centrala området (fågelstation 6).

I Callunas bedömning har det norra området markerats med *visst naturvärde* och de övriga delarna i mitten av området har markerats med *högt naturvärde*. Då värdet har minskat sedan skötseln upphörde har området delvis givits ny klass. Högst värde har mellanområdet som fått *påtagligt värde* tillsammans med det norra området medan sydöstra området har fått *visst värde*. Det finns möjligheter att höja värdet om betesdriften återupptas, detta gäller alla områden som är markerade som D. Om inget görs kommer värdet på sikt att minska ännu mer. Det kommer dock att dröja mycket länge innan området växer igen med träd.

Område E – Tidvis blött område

Detta är ett litet område som vi har urskilt ur mittområdet i Callunas inventering. Detta eftersom det är ett parti som är vattenfyllt ganska lång tid under våren (2024). De enda observationer som kan knytas till just detta område är att gräsand och skogssnäppa landade här vid ett tillfälle var. Inga groddjur har upptäckts.

Området har fått *högt naturvärde* i Callunas bedömning. Området har framför allt ett potentiellt värde då det skulle kunna bli en bra groddjurslokal om det kan hysa vatten

året runt. Om t.ex. vatten från diken kan ledas hit, kan vattentillgången kanske vara tillräcklig. Vi har gett bedömningen *påtagligt naturvärde*.

Område F – Aspskog

Detta delområde är urskilt från mittenområdet eftersom det har en helt annan karaktär. Eventuellt är detta någon form av moränrygg, som sträcker sig i en båge kring den berghäll som finns i mitten. Inga särskilda observationer kan knytas till detta delområde, men många av de fåglar som hördes från den f.d. åkern öster om området (punkt 7) satt i asparna.

Området har fått *högt naturvärde* i Callunas bedömning. Inga särskilda naturvärden har dock hittats och vi har därför gett området ett *visst naturvärde*. Dock växer några ganska grova aspar här. En sälj har markerats som värdefull, se figur 14. Asparna vandrar sakta ut från området och kan på sikt minska närliggande områdets värde. Å andra sidan kan asparna bli framtida boplatser för hålhäckare.

Område G – Åkermark som inte slås eller betas

Två olika observationspunkter ligger inom detta område, punkt 5 som ligger väster om mittenområdet och punkt 7 som ligger öster om. De flesta de fåglar som noterats i området har som regel uppehållit sig i angränsande områden. Över området flyger endast större brunfladdermus.

Området har fått *visst naturvärde* i Callunas bedömning och vi gör ingen annan bedömning. Området är fortfarande hyfsat örtrikt efter tidigare bete och slåtter. Inga ovanliga arter finns dock. Återtagen skötsel kan öka naturvärdet, men ett ganska högt betestryck behövs i så fall. Dessutom är jordarten lera som aldrig brukar hysa riktigt höga naturvärden. Genom området går ett vattenfyllt dike. Detta dike har ett potentiellt naturvärde som skulle öka om vattensamlingar kan skapas på sina håll, se även område E. Om tidigare skötsel tas upp kan områdets värden öka.

Område H – Aspskog

Inga särskilda observationer har gjorts i detta område.

Området har fått *visst naturvärde* i Callunas bedömning och vi gör ingen annan bedömning. När asparna blir äldre får träden större betydelse för t.ex. hackspettar. Asparna vandrar ut i omgivande mark.

Område I – Aspskog med inslag av björk

Det märks på fågelfaunan att detta delområde är bevuxet med lövträd, eftersom flera fågelarter beroende av lövbryn häckar här. Observationspunkt 8 ligger i området. Här

flyger fladdermusarter utom vattenfladdermus. Delar av området är mycket blockrikt och en De Geer-morän finns i området. Två större aspar och en sälj växer i detta område, se figur 14.

Området har fått *påtagligt naturvärde* i Callunas bedömning och vi gör ingen annan bedömning.

Område K – Ung tallskog

Inga särskilda observationer har gjorts i detta område.

Området har fått *potentiellt naturvärde* i Callunas bedömning och vi gör ingen annan bedömning. Idag är skogen för ung och för enhetlig för att ha något egentligt naturvärde. När träden blir äldre ökar naturvärdet efter hand, men processen är långsam.

Område L – Granskog

Ett tämligen omväxlande område. En äldre tall står nära åkerkanten, se figur 14.

Området har fått *påtagligt naturvärde* i Callunas bedömning och bedömningen gäller även idag.

Område M – Slånsnår i kanten av öppna områden

Dessa fyra delområden kan ha fått olika naturvärden i Callunas utredning, beroende på vilka områden de gränsar till. Slånsnår är värdefulla för många arter inte minst för insekter när slånet blommar. I vår rapport har alla slånområden getts *påtagligt naturvärde* p.g.a. att också ett antal fågelarter häckar i sådan miljö (t ex grönfink). Vid fladdermusinventeringarna använde sig dvärgfladdermus av dessa biotoper för att fånga insekter.

Landskapssamband

Området ingår i Bogesundskilen och delar av området är markerat som riksintresse för naturvård (Ekologigruppen 2014). Det aktuella området är ett s.k. kilområde som länkar samman kärnområden – i detta fall "Prästgårdsmarkerna till Ullnasjön" och "Rydboholm". Det huvudsakliga sambandet är markerat söder om Arninge och då som ett starkt samband (klass1), se figur 15.

I en närmare analys som Calluna gjort (2019) pekas ut att det finns ett pollinatörsnätverk för vildbin på de öppna marker i det undersökta området. "Väster och söder

om Ullnasjön finns relativt goda förutsättningar för pollinatörer, bland annat vid Ullnatippen." Idag har markerna delvis försämrats eftersom de inte betats på några år och blomrikedomen därmed minskat. Sambandet är brutet av motorvägen och många vildbin och andra pollinatörer kan ha svårt att ta sig fram över en trafikbelastad väg. Goda förutsättningar för pollinatörer kan dock finnas vid Ullna mangård på andra sidan motorvägen, men detta har inte undersökts. Möjligheter till förstärkning finns dock i området.

I den mer detaljerade analysen ovan har också ett groddjurshabitatnätverk pekats ut längs Ullnasjöns strand och nedanför Ullnatippen. Den senare delen är dock bortgrävd i år. Fortsättning mot Rydboholm saknas idag och en mer tänkbar förbindelse är längs utloppet från Ullnasjön ner mot Hägerneholmsviken. Möjligheter till förstärkning finns.

Figur 15. Områdets läge markerat med röd ring. Figuren är hämtad från Ekologi-gruppen 2014.

Vidare har i ovanstående rapport studerats möjligheterna för insekter knutna till tall. De flesta av dessa arter är knutna till äldre tallar och har idag inte så goda förutsättningar i området då tallen här i huvudsak fortfarande är ung. Detta nätverk

har dock på sikt relativt goda förutsättningar att även fortsättningsvis hänga samman med Bogesundskilen.

Då det gäller fladdermössen och fåglarna måste man se på spridningssambanden på artnivå, eftersom hindren är helt olika för t.ex. en dvärgfladdermus och en större brunfladdermus. E18 är ett stort hinder för de mindre fladdermusarterna, medan det inte är något problem för en större brunfladdermus eller nordfladdermus. På östra sidan om E18 är sambandet svagt även vidare österut. Samma med skogsmesarna talltita och tofsmes, medan det inte är något problem för en talgoxe eller blåmes.

Då det gäller däggdjur, är stängslet längs E18 och Ullnaavfarten en nästan total barriär. En del mindre djur kan använda tunneln under E18, men det gäller dels att hitta den, dels att vissa djurarter inte vill ha "tak" på sin förflyttningssväg.

Hela diskussionen om hinder i spridningsvägarna gäller som synes E18 och inte projektområdet, och att förbjuda någon viss verksamhet inom projektområdet med motiveringen att detta skulle försämra länkarna österut faller på att den stora barriären finns österut.

Att tänka på vid en eventuell exploatering

Då det gäller känsliga eller särskilt värdefulla fågelarter är det särskilt intressant att titta på de rödlistade arterna. Det gäller framförallt de som kan häcka i området eller där området har stor betydelse för artens långsiktiga överlevnad. Av de arter som noterats här är det gråkråka (NT), grönfink (EN), gulspurv (NT) och mindre hackspett (NT) som bör diskuteras.

Gråkråkan är vanlig i Stockholms län. Arten har till och med ökat med tio procent i landet de senaste tio åren, varför en rödlistning som kräver särskilda åtgärder känns lite malplacerad. Det kan till och med bli så att arten lyfts ut från rödlistan antingen när nästa lista publiceras 2025 eller i listan 2030. Arten kräver därför inte någon speciell hänsyn inom projektområdet.

Grönfink häckar troligen på flera ställen i området. Så länge större delen av busk- och brynområdena finns kvar bör arten inte påverkas.

Gulspurv häckar i halvöppna områden och bör inte påverkas om inte dessa exploateras. Vintermatning med framför allt havre gynnar arten, men även betesdrift i området kan vara gynnsam.

Strandskogen (område A och B) ingår i ett större revir längs Ullnasjöns strand för mindre hackspett. Övriga delar används troligen i mindre utsträckning då andelen gamla träd och därmed insektstillgången är liten. Två hackspettsexemplar har observerats tillsammans på flera ställen utanför utredningsområdet, så häckningen har skett utanför detta (åtminstone i år). Åtgärder för att förbättra för den mindre hackspetten är att se till att skogen i område A åldras snabbt. Detta kan snabbas på genom att skada träden. Det bör dock göras så att det kontinuerligt finns döende lövträd i området. Ett annat sätt är att lägga upp faunadepåer (vedstaplar med död ved) av lövträd för att det ska finnas tillgång till föda, särskilt under vintern.

Vintermatning med talgbollar kan kanske gynna överlevnaden bland stationära tättingar, hackspettar, etc.

När områdena väster om Ullnatippen skulle exploateras, tog man stor hänsyn till den mindre hackspetten genom att undanta större delen av strandskogen från exploatering. Dessutom anlades promenadspänger för att minska slitaget och förbättra för rekreation. Även en brygga med utsikt över sjön anlades. På grund av detta har denna plats utvecklats till en av de bästa fågellokalerna i kommunen.

Då det gäller de fladdermöss som noterats från inventeringsområdet är alla nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell, större brunfladdermus, mustasch/tajga-fladdermus och vattenfladdermus upptagna i Artskyddsförordningen bland de arter som kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet. Alla fladdermöss är dessutom fridlysta. Inom undersökningsområdet är delområdena A, B och I de med flest registrerade fladdermöss.

Många fladdermusarter bor i områden med äldre bebyggelse, men i utredningsområdet är det relativt långt till sådana hus, även om större arter kan flyga långt till sina jaktmarker. Hålträd är ett annat alternativ, men antalet äldre träd begränsar sig för fladdermössen framför allt till lövträd där någon hackspett hackat ut hål. Bostadsbrist kan alltså vara ett problem i området för fladdermössen och vid en eventuell exploatering kan man skapa nya bostäder. Jaktmarkerna för vattenfladdermusen bör inte förstöras. Då det gäller belysningen bör den utformas så att ljuset anpassas för att inte störa fladdermöss och inte heller fåglar. Diverse åtgärder, som att använda lampor med rörelsedetektorer, avskärmning uppåt, liksom att lampornas färgtemperatur är anpassad till fladdermössen, kan minska störningen.

Inga groddjur har noterats i området, men möjligheter finns att skapa miljöer som gynnar dem om dammar byggs.

De mest värdefulla områdena i utredningsområdet är fuktlövskogen längs Ullnasjön strand (B) och den centrala delen av området (D, E, F). Särskild omsorg krävs om dessa delar ska exploateras.

Andra åtgärder, förutom de som diskuterats och som kan gynna den biologiska mångfalden, är att sätta upp holkar i området, eftersom många fågel- och fladdermusarter är missgynnade p.g.a. bostadsbrist. Längs stranden kan knipholkar sättas upp och andra typer av holkar gynnar fågellivet på andra ställen. Att anlägga spänger och stigar i strandkogen samt kanske några utsiktsplatser mot sjön, behöver inte vara negativt för fågellivet om det görs med eftertanke.

Finns det möjligheter att anlägga rabatter är det bra om fjärilsväxter väljs. Om man väljer att anlägga en trädgård finns ytterligare åtgärder att vidta.

Som tidigare nämnts kan bete eller slätter öka den biologiska mångfalden. Vintermatning av fåglar gynnar inte bara mindre hackspetten utan även många andra fåglar.

Referenser

- Artdatabanken. (2023). <https://artfakta.se/artinformation>. Information om rödlistade arter och naturvårdsarter.
- Batlife Sweden (2024). <https://batlife-sweden.se>.
- Birdlife Sverige. (2022). <https://birdlife.se/> Sveriges fåglar 2022.
- Bjerking och Ekologigruppen (2019). Landskapskaraktärsanalys – Täby kommun.
- Calluna 2019. Naturvärdesanalys. Naturvärdesinventering och habitatsnätverksanalys för Täby kommun.
- Ekologigruppen och KVMforum. 2014. Angarn- och Bogesundskilarna. Kilarna och karaktärsbeskrivningar del 1.
- Fladdermöss i Sverige (2024). www.chiroptera.se
- Fågeln.se. (2024). <https://www.fageln.se>. En fågelbok på nätet.
- Fåglar i Sverige (2023). Birdlife Sverige 2024. [Sverigesfaglar 2023 slutversion.pdf](#)

- Hallingbäck, T. (red.) (2013). Naturvårdsarter. SLU. Uppsala. Artdatabanken.
- Hebert, M. (2018). Naturvärdesanalys, Naturvärdesinventering och habitatsnätverksanalys för Täby kommun. Calluna AB.
- Hebert, M. (2019). Fågelinventering Ullnabacken, Täby kommun Calluna AB.
- Naturvårdsverket. (2016). <https://www.naturvardsverket.se/> Fåglar: Linjetaxering, samt kombinerad punkt- och linjetaxering. Version 1:0, 2016-03-21.
- Skogsstyrelsen. (2024). <https://www.skogsstyrelsen.se/> Information om naturvårdsarter i skog.